

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

S O K O L

V E S T N I K
S O K O L S K I H
Ž U P
L J U B L J A N A
M A R I B O R I N
N O V O M E S T O

Š T E V I L K A 5
L E T N I K I I

IZHAJA VSAK MESEC • NAROČNINA 24 DINARJEV NA LETO

V s e b i n a :

S. T.: Brat Ivan Bajželj	65
C. H.: Brat dr. Ljudevit Pivko	66
Franjo Lubej: Nekaj misli k našemu petletnemu načrtnemu delu	68
Dr. Franc Derganc: Filozofski drobiž	70
Inž. J. Teržan: Agrarizem in sokolstvo	72
M. Kovačić: Pregled jugoslovanske sokolske književnosti	73
Ciril Velepich: Sokolska konjenica	74
Župa Ljubljana	75
Knjige in listi	79
Razno	80

DARUJTE ZA TISKOVNI SKLAD!

«SOKOL» izhaja vsakega prvega v mesecu in stane za vse leto 24 dinarjev, posamezna številka pa 2 dinarjev. Izdajajo ga sokolske župe Ljubljana, Maribor in Novo mesto, urejuje Dušan Podgornik, Ljubljana, tiska Delniška tiskarna, d. d. (predstavnik Josip Štrukelj) v Ljubljani.

Uprava in uredništvo sta v Ljubljani na Taboru. Ček. rač. 17.200.

S. T.:

Brat Ivan Bajželj

V bolnišnici je učakal dne 8. marca svojo šestdesetletnico. Prav tiste dni so ga operirali zaradi bolne ledvice. Njegova drenovita gorenjska narava je kljubovala tudi bolezni. Po operaciji se je dobro popravljal, že je vstajal in z vso pravico smo smeli upati, da kmalu ozdravi, ko se mu je bolezen nenadoma poslabšala in je po polnoči od 20. na 21. marca za vedno zaspal.

Večni red nam je vzel spet enega izmed tistih ljubih ljudi, ki so vzrasli v trdih razmerah pred veliko vojno, ki niso poznali ne repkanja, ne lenobe in ki si se nanje vedno in povsod lahko zanesel. Mehkoresna pokrajina pod gorenjskim Sv. Joštom je vklesala v značaj malega Janezka tiste poteze, ki so zaznamenovale življenje dijaka, učitelja in Sokola Ivana in ki so ga nam storile tako ljubega. Bister razum in nezmotljiva sodba sta označevala človeka, ki stoji na trdni zemlji, ki ima razumevanje za stvarnosti življenja, izkratka človeka telovadca. Resen, kakor so resni gorski velikani njegove ožje domovine, je bil obenem veder, kakor je vedro široko, zlato zardelo obzorje nizkega škofje-loškega pogorja. S temi lastnostmi sta se družili vestnost in neutrudljiva marljivost. Nič ni čudno, da je začel mladenič s takim značajem kmalu k Sokolu, še manj pa, da ga je Sokol priklenil za vse življenje nase.

Po nekaj letih učiteljske službe ga je tudi v poklicu zamikala telovadba. Na Dunaju se je izobrazil v tedanji dveletni šoli za telovadnega učitelja in je to ostal do upokojitve pred tremi leti.

Splošno znan je postal v sokolstvu po svojem delu pri idrijskem Sokolu in v idrijski župi. Ko se je preselil po prevratu v Ljubljano, je bilo samo ob sebi razumljivo, da so ga povabili v upravo Slovenske sokolske zveze in nato v Jugoslovansko sokolsko zvezo. Vidna je bila njegova osebnost pri delu za prvi zlet leta 1922. Tista leta je poleg vsega tudi pridno pisal in prevajal telovadne knjige in članke («Vaje na bradlji», «Vežbe za deco», «Slovarček telovadnih nazivov» itd.). Posebno je pa skrbel za «Sokolica», ki mu je bil urednik od njegovega rojstva leta 1920, pa do leta 1930.

To leto je stopil na čelo zveznega načelnštva. Vedno je bil prepričan, da je zajamčeno sokolstvu čilo življenje le z dobrim vaditeljstvom. Brž ko je prevzel opravila načelnika, se je lotil z mladeniško vero in vneto ure-

ditve vaditeljske šole, ki naj bi bila postala sčasoma stalna ustanova. Poleg vsega velikega rednega načelniškega dela je zmagal tudi še kopico drobnih priprav in skrbi za štiri polletne vaditeljske šole. Dve sta bili v Mariboru (za brate), dve v Ljubljani (za sestre).

Dolga skušnja je naredila iz njega metodika. To je bila njegova druga značilnost. Vprašanjem izrazja, telovadnega sestava itd. ni dajal čezmernih pomena, z vso vestnostjo in opreznostjo je pa odločal v vprašanih vadbene postopka, načina javnega nastopanja in podobno. Podrobno je tudi poznal tuje telovadne metode.

V strokovnem odboru je imel zveste pomočnike, ki so ga razumeli. Delo v njem je bilo smotno, enotno in složno, saj ga je prevejal in ravnal Bajžljevi mirni, spoznavni in trdno usmerjeni duh.

Kakor vsakemu delavnemu človeku, kateri odločno stremi proti cilju, ki ga jasno vidi, se je začelo tudi njemu postavljati na pot tiho nasprotovanje, ki vedno nujno nastane povsod, kjer je stremljenje za napredkom močno, ker lenobna množica pač ne more slediti. Cilj ji ni jasen, zato se ji zde tudi pota čudna. Res, doma tega nerazumevanja ni bilo, toda bilo je drugje, pogosto tudi na odločilnih mestih. Povrh je bil načelnik prav v najtežjem času, ko so se trla v sokolstvu razna hotenja in tudi razni vnvanji vplivi. Bil je prepričan in dejaven demokrat, zato ni hotel preprečevati s svojo osebo stremljenj, ko je spoznal, da se bodo slej ko prej vendar morala uresničiti, in je zato leta 1935. zapustil mesto zveznega načelnika. Tadaš ga je težko zadela krivična upokojitev (nekaj mesecev je imel do polnih službenih let) brez vsakršnega vzroka; menda je bila to zahvala domovine za nesebično življenje, ki ga je bil vsega posvetil le njej. Vse to je povzročilo, da se je umaknil v zatišje svojega doma in se iznova posvetil strokovnemu književnemu delu. Prvi plod so bile «Vesele ure», zbirka vzornih vadbeneh ur za deco. Druge načrte mu je prehitro prekrizala usoda.

Vsem, ki smo bili tako srečni, da smo bili nekoliko let Bajžljevi sodelavci, bo ostal v ljubem spominu kot vzor za stremljenje slehernega, ki hoče doseči najplemenitejši cilj v človeškem življenju: vzbuditi spoštovanje s polnim, čilim, razumnim, nesebičnim in dobrotnim življenjem.

Brat dr. Ljudevit Pivko

Dne 29. marca je za vedno zapustil sokolske vrste starosta sokolskega društva Maribor I br. dr. Ljudevit Pivko. Z njim je izgubilo naše sokolstvo požrtvovalnega in neumornega delavca, velikega misleca in skromnega človeka, idealnega Sokola, ki mu je bilo sveto sokolsko načelo: «Ne dobička, ne slave.» Kruta smrt ga je ugrabila iz naše srede v najlepši moški dobi, v času, ko se pripravlja mariborsko sokolstvo, da proslavi svojo 30 letnico borbe in dela. Vsa ta doba in delo sta pa tesno povezana z imenom brata Pivka, ki je bil vedno v prvih vrstah kot sokolski ideolog, vaditelj in pisatelj.

Brat Pivko je bil rojen dne 17. avgusta 1880 v Novi vasi v občini Sv. Marko pri Ptujju. Po končani osnovni šoli, ki jo je obiskoval v domači občini in pri Sv. Juriju ob Ščavnici, je šel na gimnazijo v Varaždin, ker je bila ta hrvaška. V poznejših letih je nadaljeval študije na ptujski gimnaziji in v Mariboru, kjer je tudi maturiral. Potem je odšel na vseučilišče v Prago, kjer je pričel telovaditi v Praškem Sokolu. Tukaj se je seznanil s sokolsko mislijo in spoznal, da je prav sokolstvo tista organizacija, ki lahko privede slovanstvo v svobodo. Svoje vseučiliške študije je končal na Dunaju in je leta 1905. promoviral. Leto kasneje je nastopil službo suplenta na mariborski gimnaziji in realki, že leta 1908. je pa dobil stalno profesorsko mesto na mariborskem učiteljskišču, na katerem je deloval dolga leta. Od leta 1925. do 1935. je bil tudi narodni poslanec za mariborsko oblast.

Z njegovim prihodom v Maribor se pričinja tudi njegovo delovanje. Vidimo ga med ustanovitelji športnega društva (leta 1906.), predhodnika Mariborskega Sokola, ki se je ustanovil šele leta 1907., ker so mu dotlej delala oblastva ovire. Že v prvem odboru je bil tajnik in tudi vaditelj. Leta 1911. je bil izvoljen za društvenega podstarosta, kar je ostal vse do svetovne vojne. Ko se je ustanovila v Mariboru leta 1913. sokolska župa, je tudi tu sodeloval. Pomagal pa je tudi pri organizaciji prvih vaditeljskih tečajev v Mariboru in je bil obenem glavni predavatelj za strokovne predmete.

Med vojno je zasnoval znano akcijo pri Carzanu, ki je po nerodnosti in bojzljivosti Italijanov propadla, ki bi pa bila, ako bi bila uspela, za Avstrijo usodna. V Italiji se je takoj lotil organizacije jugoslovanskega dobrovoljskega odreda in se priglasil tudi za odhod na Solun. Na priporočilo zavezniškega vojnega vodstva je ostal v Italiji, kjer je pomagal s svojimi dobrovoljci rušiti Avstrijo. Bil je junak, kakršnih je malo. Njegove prsi je dičilo 10 odlikovanj, in sicer 4 jugoslovanska, 3 češkoslovaška, 2 italijanski in 1 romunsko.

Po vojni je bil starosta mariborske sokolske župe do leta 1925., ko je bil izvoljen za narodnega poslanca in je, držeč se načela, da naj aktivni politik ne zavzema vidnih mest v sokolstvu, odložil to mesto, vendar je ostal še vedno v župni upravi in je sodeloval, kolikor je le utegnil. Ko je bilo leta 1929. ustanovljeno sokolsko društvo Maribor I, je bil izvoljen za starosta, kar je ostal do svoje smrti.

Brat Pivko je bil tudi odličan književni delavec. Spisal je več zgodovinskih in narodopisnih knjig ter prevedel več del iz češčine in ruščine. Za nas so pa najpomembnejša njegova sokolska dela. V letih 1911—21 je izdal 3 snopiče telovadnih iger, ki so še zdaj našim vaditeljem pomoček pri telovadbi. Po vojni je izdala Slovenska šolska matica njegovo «Telovadbo» v 4 snopičih. To je bil prvi popolni sokolski telovadni sestav v slovenščini, prilagoden potrebam naše osnovne šole ter izpopolnjen z metodičnimi navodili in učnimi urami. Spisal je tudi «Kratko metodiko telovadbe», «Plezala», «Učne načrte za nižje razrede srednjih šol in meščanske šole», urejeval je «Vestnik mariborske sokolske župe» in 3 letnike «Zbora», kalendarčka za sokolsko dečo. Mimo tega je napisal tudi več člankov v Slovenskem Sokolu, v Sokolu, v Sokolskem glasniku, v Sokoliču, v Popotniku in v Časopisu za zgodovino in narodopisje. Svoje prispevke je pa pošiljal tudi v češke časnike. Vojne spomine je napisal v 6 snopičih, ki so vzbudili veliko zanimanja pri nas, še večje pa v tujini, saj so v češčini natisnjeni že v tretji izdaji.

Pivkovo delovanje ni ponehalo kljub temu, da je že dalje časa bolehal. Na videz še dovolj krepak, toda z eno nogo že v grobu, je delal do svojega zadnjega diha. Bolezen se mu je hitro slabšala in na veliki ponedeljek je

zatisnil oči. Silna množica znancev in prijateljev ga je spremila na zadnji poti. Poslednjič so se sklonili številni sokolski prapori, za katerimi je vedno s ponosom stopal. Legel je v svobodno jugoslovansko zemljo, za katero se je neustrašeno boril, zato mu bodi lahka!

C. H.

Franjo Lubej, Ljubljana:

Nekaj misli k našemu petletnemu načrtnemu delu

(Konec.)

Doslej smo govorili o očiščenju sokolskih vrst, o gospodarski osamosvojitvi oziroma sokolski zadrugi, o vzgoji vaditeljev, ki morajo dobiti sokolski internat, in o župnem znanstvenem krožku. Preden sklenemo to poglavje, se moramo dotekniti še dveh važnih točk, to je ustanovitve župnega zbora predavateljev in sokolskega stadiona za večje prireditve, za kar bo pa morala skrbeti seveda župna celota.

Župni zbor predavateljev.

Z ustanovitvijo in delovanjem župnega znanstvenega krožka bi seveda vprašanje sokolske vzgoje še ne bilo popolnoma rešeno, zakaj ta znanstveni krožek bi ne mogel sam postreči društvom s predavanji, ki bi jih mogli vsi člani razumeti, ampak bi člani krožka predavali samo tistim sokolskim vzgojiteljem, ki bi imeli zadostno izobrazbo, da bi mogli snov v tej obliki sprejemati, jo potem predelati v poljubno obliko in jo na preprost, vsakomur razumljiv način, prenesti med najširše sokolske in narodne plasti.

Zato bi morala župa zbrati v sokolskih društvih, zlasti ljubljanskih, brate in sestre, ki imajo za taka predavanja sposobnost in voljo, ter iz njih ustanoviti in organizirati po številu močan zbor predavateljev, kakršnega župa doslej še ni imela in kar je največ krivo sedanjega slabega stanja v župi. To naj bi bila skoraj edina naloga župnih prosvetnih odborov v bodoče. V tej smeri ni bilo doslej skoraj nobenih prizadevanj, zato so ostala društva po večini brez sokolske vzgoje. Le v redkih društvih so imeli smpatja kakšno predavanje, ki pa zato, ker je bilo osamljeno, ni moglo dovolj močno predočiti sokolskega vzgojnega problema v celoti in zato ni rodilo pravega uspeha. Zaradi take neurejenosti prosvetnega vodstva so bila društva prisiljena poseči po predavateljih Zveze kulturnih društev. Ti so jim proti odškodnini predavali seveda kaj splošnega, kar največkrat ni imelo nobene zveze s sokolsko vzgojo ali je pa bila snov celo politično pobarvana in je zato, ker je nasprotovala sokolskim vzgojnim smernicam in sokolskemu pojmovanju, več škodila kakor koristila. Tako smo prišli v nevzdržno stanje, da so društva dostikrat zastoj prosila sokolsko župo za predavatelje, pa jim je potem Zveza kulturnih društev na zahtevo in proti odškodnini pošiljala kot predavatelje med drugim tudi sokolske prosvetarje, ki tega kot Sokoli v okviru organizacije in po svoji sokolski dolžnosti niso storili. Po sedemletnem takem delovanju prosvetnih odborov stanje v župi potemtakem tudi ne more biti drugačno, kakršno je.

Župni predavateljski zbor bi moral zato obsežni problem sokolskega vzgajanja izčrpno obravnavati in izsledke urediti v določeno število predavanj, ki bi tvorila smotno, po vrstnem redu urejeno celoto. Šele tedaj bi predavatelji lahko pričeli s predavanji po društvih. Po nekaj letih takšnega dela bi lahko dosegli, da bi noben član ne ostal v bistvenih stvareh sokolske miselnosti nepoučen. Seveda bi morala župa tudi gospodarsko stran tega vprašanja primerno urediti. Najboljši izhod bi bil, da bi vsak predavatelj vzel po eno društvo in skrbel za njegovo vzgojevanje. Ta predavanja bi po-

tem tudi tiskana izšla v snopičih in bi bila tako širšemu krogu za najmanjšo ceno dostopna. Kdor bi na novo stopil v Sokola, bi na ta način dobil vse, kar se od njega zahteva, in bi lahko v šestih mesecih preizkusne dobe res postal po duhu in srcu vnet pristaš sokolskega življenjskega nazora ali bi pa moral sokolsko misel, ako bi bila zanj nesprejemljiva, odkloniti in ostati izven sokolskih vrst. Sedanja poizkusna doba šestih mesecev je bila zgolj na papirju, ta dragoceni pomoček ni bil smiselno izrabljen, in je naša brezbriznost prav tej točki veliko pomogla do sedanjega stanja. Zbor predavateljev bi šele razčistil sokolstvo in ga gospodarsko okreпил.

Sokolski stadion v Ljubljani.

Večje sokolske prireditve imajo svoj vzgojni pomen samo takrat, če so propaganda za sokolsko telesno vzgojo. Kadar ima zlet tak namen, so tudi vse priprave usmerjene v ta namen ter je vsa doba priprav zleta in tudi likvidacija ena sama smiselna vzgojna celota. Za tak zlet je potrebna skrbna večletna priprava tako v telesni izurjenosti, kakor po duhovni, gospodarski in organizacijski strani. Zlet, ki bi se pripravljaval s takim namenom, bi imel vedno velik uspeh in bi se zanj vse živahno pripravljalo. Udeleženci bi se takega zleta prav radi in s ponosom spominjali še v pozni starosti. Posebno bi jim ostalo v spominu, ako bi bila zahtevana strog red in disciplina vseh sodelujočih. Če se pa javne telovadbe prirejajo vsako leto, če je namen zleta parada, kakšna obletnica, razvitje prapora, pridobitev gmotnih sredstev ali pa celo kakšna pod pretvezo rodoljubja prikrita politična manifestacija, potem je vse zgrešeno in zlet postane zgolj zabava ali celo izvor sokolske nezavednosti. To so pokazali prav vsi pokrajinski zleti zadnjih let.

Sokolski zleti bi smeli biti samo propaganda za sokolsko telesno vzgojo. Zato bi ne smeli biti prepogosti. Kadar bi se odločili, da jih priredimo, bi moralo biti res vse osredotočeno na to, da nastopajoče utrdimo v zavesti o neogibni potrebi telesne vadbe vsakega človeka, neglede na starost, gledalce pa navdušimo, da stopijo v zbor telovadcev. Zato so sokolski zleti namenjeni zlasti telovadcem, ne toliko gledalcem. Včasih bi pa morali kljub temu napraviti propagando za telesno vzgojo tudi med tistimi najširšimi sloji naroda, ki zanj nimajo smisla. Samo tema dvema namenoma bi smele služiti vse društvene javne telovadbe, župni, pokrajinski in vsesokolski zleti, če naj imajo popolno vzgojno vrednost. Kakor hitro pridenemo tema dvema namenoma preveč očitno še kak drug namen, izgubi prireditev svojo vzgojno vrednost. Zleti so torej propaganda za telovadce in gledalce; zato je treba zanje velikih, dobro premišljenih priprav.

Izpregovorim naj zlasti o župnih zletih v Ljubljani. Če hočemo s temi zleti prikazati gledalcem vsaj malo lepote telesnega gibanja, jim moramo dati priliko, da imajo nad vsem telovadiščem in vsemi sodelujočimi čim boljši in popolnejši pregled. Ta je pa mogoč samo z oddaljenega in vzyišnega mesta. Nastop telovadcev pred gledalci, ki so z njimi v isti višini, nima smisla, ker vidijo gledalci samo tiste v ospredju ter neurejeno in nepregledno mahanje, ne opazijo pa oblik, prehodov, tvorb in igre barv, spojenost ritma godbe z ritmom telovadcev niti najvažnejšega: v enotno gibanje spojene množice posameznikov, kar je najmočnejši vzgojni učinek skupnih vaj.

Prireditelji večjih javnih telovadb se zato poslužujejo lesenih tribun, ki jih po prireditvi spet podro, zadnji čas so pa v vseh večjih središčih začeli postavljati stalne zidane tribune — stadione.

Za potrebe sokolske župe Ljubljana bi ne bilo nič kaj primerno ne to ne ono. Predrago je in nerentabilno. Ljubljana ima na svojem ozemlju in v najbližji okolici velike gramozne jame, od katerih imajo nekatere do 20 ha površine. Priti v posest take gramoznice, jo preurediti s tlako za potrebe sokolskih zletov in tekem, smatramo za neogibno potrebno in je dosegljivo brez velikih stroškov. Zato je župa to nalogo tudi sprejela v svoj petletni gospodarski načrt.

S tem končujem svoja razmišljanja o župnem načrtnem delu. So to le misli, ki naj bi bile pobuda za sodelovanje pri razmišljanju o tem vprašanju z vsemi brati, ki se zavedajo, da ustrezajo veliki misli le velika dela, sokolski telesni vzgoji pa ustrezajoči prostori. Pogum in vera v lastno, a združeno moč sta pri tem najvažnejša.

Dr. Franc Derganc, Ljubljana:

Filozofski drobiž

8. Pesniška filozofija.

Pred dnevi sem prejel pismo, katerega odlomek objavljam, ker utegne zanimati tudi misleče sestre in brate:

«Spoštovani brat doktor! — — Sicer pa hvala Ti! Rešil si me z zadnjim svojim spisom «Presenečenja narobnosti» velike duševne težave, da si z njo nisem več upal med ljudi, in mi potrdil mojo narobno slutnjo duhovnosti (spiritualizem, spiritus-duh) vsega stvarstva. Mnogo reči v življenju si razlagam drugače, ravno narobe ko drugi ljudje. Zelo žalosten sem bil zaradi tega, ker sem se bal, da stoji moja glava narobe. Prav si povedal tisto o zrcalu, da kaže narobe. Meni pa se je zmeraj zdelo, da se ima sploh vsa zadeva z zrcalom narobe. Ne vem, kako in čemu, ali od mladega se mi kar samo od sebe vtepa, kakor da bi bilo naše solnce samo veliko, posebno svetlo zrcalo, iz katerega se zrcalijo vse žive stvari na zemlji. Solnčno zrcalo ima svoje lastne, žive podobe od vsega začetka. Še žive podobe mečejo iz solnca svetle in tople žarke po zemlji, in kamor padejo, tam zgnetejo drobno seme kake žive stvari, rastline ali živali. Zato se mi dozdevajo rastline in živali samo telesni (materialni) odsevi nekih višjih solnčnih podob. Torej zares narobe-zrcalo: silne živo žareče podobe v solnčnem zrcalu ustvarjajo s svojimi žarki semena rastlin in živali na zemlji. Prosim, blagovolji mi odgovoriti, ali je bil že kak drug človek tako nesrečen, da je narobe gledal na svet?»

Odgovarjam: Dragi brat! Presrečno me je razveselilo Tvoje pismo s svojo ganljivo, bratsko odkritosrčnostjo in tenkim občutljivim filozofskim posluhom. Prav nič se Ti ni treba sramovati svoje narobnosti. Tvoja glava stoji pravilno, kar se da, kakor Tvojemu slavnemu predniku, grškemu filozofu *Platonu* (427—347 pr. Kr.), ki si je na podoben, torej tudi naroben način tolmačil nastanek stvari na zemlji. Človek ima namreč dve sposobnosti spoznavanja, fantazijo (domišljijo) in razum. Fantazija spoznava v podobah pesniške nazornosti in slutenj (intuicij), a razum v nenazornih pojmih. Platon je bil pesnik in filozof obenem, njegova filozofija je bila torej pesniška.

Čarobno slikarico fantazijo poznamo vsi iz svojih nočnih sanj in dnevne sanjavosti, ko se vdajamo bedočim sanjam svojega strahu ali hrepenenja. Prelestne podobe in žive prizore nam čara fantazija pred oči, kakor bi prežal neviden brzorokec s filmskim ali projekcijskim aparatom za našim hrbtom in izza naših pleč metal na platno razkošne podobe ter sproti predstavljaj naše nevidne misli in čustva v nazorne, žive slike. Vsi smo že občudovali spretnost brzorokeca, sejmarskega glumača, kako je izvajal čudodelne čarovnije: pretvarjal in izpreminjal je predmete ter brzoročil, da so nekateri nevidno izginili, a drugi se osupljivo pojavili iz nevidnosti. Izobraženci vidijo dandanes v brzoročevih igračah na eni strani le spretnost in urnost gibanja, na drugi pa okornost in nerazvidenost naše pozornosti, ki ne more slediti vrtoglavi brzini brzoročevih prstov in izpregledati zvijače.

V starih časih celo učeni filozofi niso še poznali te zahrbtno, brzoročno spretnosti in varljivosti fantazije. To splošno nevednost in nerazvitost razuma so na debelo izkoriščali tako imenovani čarovniki (magi). Ljudstvu so svojo brzoročno spretnost in zlorabo psihologije prikrivali in tajili na ta način, da so jo zvijačno razlagali iz zveze z duhovi (demoni), ki na njih

čarodejni, mogočni ukaz pokorno izvršujejo vse čudežne čarovnije. Fantazija je zaščitnica čarovnikov in prevar. Lahko si mislimo, kako se je nevedno in vraževerno ljudstvo balo teh fantastično oblečenih in skrivnostno govorečih sleparjev zaradi zlagane in namišljene zveze s strašnimi, nevidnimi duhovi. Pri nas nastopajo še dandanašnji delomrzne, tatinske ciganke kot čaravnice med lahkoverno množico ter jo goljufajo z brzoročno spretnostjo dolgih prstov in še daljšega jezika.

A že davno pred Grki so stari, zlasti indijski filozofi izpregledali čarovniško, magično zlorabo brzoročnosti in fantazije ter spoznali bitnost enega edinega, a nevidnega boga, ki je ustvaril ves vidni in nevidni svet, predvsem obe osnovni substanci nevidnega, živega duha (logos, spiritus) in vidno, mrtvo materijo (telesno snov ali tvar). Seveda je v neskončnem prostoru več živega, svetovnega duha ko mrtve materije. Poglejmo samo naše nebo: kako brezmejen, na videz prazen prostor, le semintja se je materija zgostila v kako zvezdo. Po vsi dozdevni praznini se širi in razteza nevidni, svetovni duh. Človeški, subjektivni duh je le iskrica, utrnjena iz objektivnega, svetovnega duha in združena s telesno materijo živega človeka. Človeška duša je po mnenju teh filozofov le del svetovnega duha, izpremenjen in oslavljen v svojih prvotnih sposobnostih zaradi prilagoditve in zveze z materijo. Ta bitna spojitev dveh različnih stvari v eno znači prvi padec in prvotno, izvirno degeneracijo človeškega duha, ki se je iztrgal iz naročja vesduha in se mu odtujil z iluzijo osebnega (individualnega) jaza. Samo polagoma in le pri nekaterih osebah prodre duh z novim razvojnim sunkom tesno ječo telesa in duše ter se približa, vrne spet k samemu sebi.

Kakor se kemične prvine (atomi) združujejo v spojino novega telesa, tako se je tudi duh spojil z materijo v novo, živo telo rastline, živali ali človeka. Tako n. pr. kakor se stopi košček sladkorja v kupici vode in se nevidno zveže z vodo v eno vidno stvar, v substancialno ali stvarno edinstvo sladke vode. Po smrti se živo telo spet razkroji in duh se loči od mrtve materije. Nazor o dveh temeljnih substancah duha in materije, nauk o prirodi materije in nadprirodi duha se imenuje *metodični dualizem* ali tudi *idealizem*, ker oznanja in poudarja nadvrednost idej in duha.

Tudi Platon je bil junaško religiozen filozof z globokim, neodoljivim metafizičnim nagonom. Živel je sredi poganskih Atencev, ki so še vedno verovali in čistili vrhovnega malika Zeusa in druge olimpijske malike ter so njegovega ljubljenega učitelja Sokrata zaradi brezboštva obsodili na smrt. Vendar je neustrašno učil v smislu metodičnega dualizma, da je en in edin duhoven bog (demiurgos = stvaritelj) ustvaril obe osnovni substanci, živega duha (logistikon, nus) in mrtvo materijo zemlje, vode, zraka in ognja. Tisti del svetovnega duha, ki je spojen s prirodno materijo in ji daje obliko, je imenoval svetovno dušo, a je nikoli ni istovetil z bogom samim, kakor tako imenovani *panteisti*. Filozofski panteizem taji osebnega boga in ga nadomešča z ustvarjenim duhom samim, kakor bi zamenjaval mojstra urarja z izdelkom ure same.

Svetovnega prostora ni smatral Platon za praznino brez notranje vsebine, oblike ali strukture, kakor je zrak nad zemljo ali voda v morju. Zdelo se mu je narobe, da je prostor podoben ogromnemu, nevidnemu satu, katerega celice imajo najrazličnejše oblike, kakršne kažejo v pomanjšani meri n. pr. kristali in zmrznjena voda «ledenih rož» in snežink ali kakršne proizvajajo zvok na zvenčci, s sipo potreseni plošči ali magnet na papirju z železnimi opilki. Skozi to mrežo prostornih oblik se gibljejo svetovna telesa kakor drobne mušice po neskončno razpreženi pajčevini. Te velikanske oblike — Platon jim je rekal «*ideje*» — se razprostirajo v prostoru in izžarevajo baje na zemljo posebne žarke kakor solčne podobe našega narobnega in pesniškega filozofa ter ustvarjajo s posredovanjem svetovne duše semena vseh rastlin in živali. Bodočnost šele pokaže, koliko resničnega jedra se skriva v tej pesniški filozofiji.

Agrarizem in sokolstvo

Brat dr. Milan Hodža, veliki ideolog slovanskega agrarizma in sedanji ministrski predsednik Češkoslovaške republike, je med drugim izrekel te misli:

«Kmet je tisti realist, ki je edini sposoben, da prinese v slovansko zavest skupnost in nove, moderne metode, ki nas bodo v resnici združile. Zato moramo iskati zveze med tistimi sociologi in narodnimi vodilnimi možmi, ki ne vidijo v kmetijstvu samo obrti za proizvodnjo kmetijskih pridelkov, ampak tudi proizvodnjo intelektualnih in moralnih moči. Postaviti moramo na trden narodni temelj kmečki stan in s tem kmečko demokracijo. V duhu kmečke demokracije je edino mogoče združiti slovanske narode! Kmet je najtrdnější in najrealnejši cement slovanske skupnosti.»

Sokolstvo si je zapisalo v svoj grb kot svojo končno in vzvišeno nalogo, smer in cilj pravi, resnični demokratični duh in verno slovansko bratstvo. Natanko za istim stremi — poleg gospodarskih vprašanj — slovanski agrarizem, samo s tem razločkom, da se agrarizem opira samo in izpred vsega na široke sloje kmečkega naroda vseh narodov.

Slovani smo izrazito kmečki narod. Zato je kmečki stan že po svoji številčni premoči odločujoči činitelj v vseh slovanskih državah. Tyrš je napisal nekako takole: «Česar ves narod ne ve, tega ne ve nobeden. Česar narod ni zvedel, tega ni zvedel nihče. Kar ni od naroda, sploh ni spočeto.» Zato je v slovanskih narodih in državah trajne in resnične vrednosti samo tiste, kar je vzniklo iz kmečkega naroda in kar ta narod pripozna za svoje. Nesmiselno je propagirati nekaj, kar je tuje narodni duši, kajti to mora prej ali slej kot narodu tuja zamisel ali tvorba propasti in se razbliniti v nič.

Sokolstvo stremi za tem, da postane vsenarodni pokret. Če hoče to postati, se mora nasloniti na številčno najmočnejši sloj, to je na kmečki stan.

V kmečkih vrstah dozoreva spoznanje, da je rešitev kmetstva edino v skupnem in zedinjenem vsedržavnem kmečkem gibanju. Sokolstvo mora podpirati to kmečko misel, ker je v tej misli obsežen velik del sokolske misli. V skupnem delu s slovanskim agrarnim gibanjem bo sokolstvo veliko laže in zanesljiveje izvršilo svoje veliko narodno poslanstvo kakor pa brez tega intimnega sodelovanja.

Slovansko agrarno gibanje dela na organizaciji vsaj po načelih socialno-gospodarske solidarnosti vsega kmečkega življa, stremi za tem, da dvigne samozavest poedinih slovanskih narodov ter jih usmeri v konstruktivno in složno sodelovanje, brez medsebojne agresivnosti in imperialističnih tendenc. Slovanska agrarna demokracija je tista pot, po kateri bodo razdrobljeni, razcepljeni, svetovno-politično različno orientirani narodi slovanske matere lahko korakali v skupno, boljše bodočnost. Edino v skupni slovanski zavesti lahko postanejo slovanski narodi resnično močni in veliki. Slovansko agrarno gibanje je edina sila, ki lahko združi vse slovanske narode in ustvari med njimi večno prijateljstvo in sodelovanje ter prepreči ponavljanje žalostnih zgodovinskih dogodkov, ko so se slovanski narodi po zapovedi tujerodnih vladarjev med seboj klali in se iztrebljali.

Agrarna misel kot duhovna vez slovanskih narodov se vse premalo goji in širi. Agrarna misel se je pri nas, kolikor se je sploh širila med narodom, izprevrгла v navadno strankarsko-politično gibanje, ki je stremelo samo za trenutnim uspehom določene skupine ljudi brez ideološke in znanstvene misli. Kako lahko misel, ki je dozorela v širokih slojih kmečkega naroda, vpliva na zgodovinski razvoj narodov in držav, temu je najjasnejši dokaz večno prijateljstvo, sklenjeno med našo državo in Bolgarijo. Ta misel o složnem in bratskem sodelovanju med Jugoslavijo in Bolgarijo

je dozorevala v srcih vsega bolgarskega, srbskega, hrvatskega in slovenkega ljudstva. To misel je presadil v resnično življenje državnih in narodnih odnošajev naš veliki kralj Aleksander I. Da pa je ta misel tako hitro dozorela in obrodila ta veličanstveni sad večnega miru med Slovani na Balkanu, za to ima nemalo zaslug tudi veliki bolgarski agrarni ideolog Aleksander Stambolijski.

Da je agrarna misel blagotvorna in da je zlasti za nas Jugoslovane neprecenljive vrednosti, nam priča Stjepan Radić, ki ni svoje agrarne misli nikdar omejeval samo na hrvatski kmečki narod. Radićeva agrarna misel je bila vsedržavna, in še več, vsebalkanska in srednjeevropska. Radić je želel s svojo agrarno demokracijo združiti v močno agrarno skupnost vse Slovence, Hrvatse, Srbe in Bolgare, in to brezpogojno po geslu «Vjera u Boga i seljačka sloga». Agrarna misel ne dopušča pokrajinskih, plemenskih ali narodnostnih ograj med slovanskimi narodi. Agrarna misel je tako široka, globoka in čustvena kakor prava, iskrena in nepokvarjena slovanska duša!

M. Kovačič, Maribor:

Pregled jugoslovanske sokolske književnosti

(Nadaljevanje.)

Drugo razdobje.

Kakor je bilo že od kraja omenjeno, ima drugo razdobje razvoja jugoslovanske sokolske književnosti svoje početke v letih 1903 do 1905 in traja do zedinjenja posameznih sokolskih zvez v Sokolsko zvezo Srbov, Hrvatov in Slovencev leta 1919.

Značajka tega razdobja je predvsem ustanovitev zveznih glasil. Časovno so na prvi stopnji Sokoli iz Hrvatske. V Zagrebu je namreč začel izhajati že leta 1902. list «Hrvatski Sokol. Časopis za promicanje tjele vježbe.» Ko je bil leta 1904. ustanovljen «Hrvatski Sokolski Savez», je postal list zvezno glasilo. Prvih devet letnikov, torej do vštetega leta 1910., je urejeval brat dr. Franjo Bučar, medtem ko sta označena za letnike X do XII (1911—1915) kot urednika brata dr. Franjo Bučar in Martin Pilar. XIII. letnik je izpremenil svoje ime v «Glasnik Hrvatskog Sokolstva», ki ga je urejeval brat Martin Pilar sam. Tega letnika pa je izšlo le šest števil, zadnja meseca junija 1914. Dve leti potem, ko je bil ustanovljen list «Hrvatski Sokol», je začel izhajati «Slovenski Sokol», katerega prva številka je izšla leta 1904. v Ljubljani, ko je imel tisto leto «Ljubljanski Sokol» svoj redni občni zbor. Ko je bila drugo leto ustanovljena «Slovenska sokolska zveza», je postal tudi ta list zvezno glasilo, čeprav je dobil ime «Glasilo Slovenske sokolske zveze» šele od svojega IV. letnika, t. j. od leta 1907. dalje. Listu je bil ves čas urednik brat dr. Viktor Murnik. Zadnja številka tega lista je izšla dne 25. junija 1914. leta: bila je to 6. številka XI. letnika. Po svetovni vojni, takoj v začetku leta 1919., je «Slovenska sokolska zveza» obnovila svoje uradno glasilo pod imenom «Sokol», vendar je tega lista izšel zaradi zedinjenja sokolstva samo en letnik, ki so mu bili uredniki bratje Engelbert Gangl, Ivan Bajželj in Stane Vidmar.

Srbsko sokolstvo je dobilo svoje prvo glasilo, ko je brat dr. Laza Popović ustanovil in začel izdajati leta 1907. v Sremskih Karlovcih list «Srpski Soko», katerega VI. letnik je izšel še leta 1912., potem pa je menda prenehal na korist lista «Sokolski Glasnik Dušana Silnog», ki je začel izhajati v Beogradu leta 1910. po združitvi sokolstva v kraljevini Srbiji z viteško organizacijo «Dušan Silni». Urednik mu je bil br. Momir Korunović. To je bil že

tretji list, ki je izhajal v cirilici in zastopal sokolske interese. Pred njim je namreč začel izdajati leta 1910, kot glasilo «Saveza srpskih Vitezova» brat dr. Vojislav Rašić list «Srpski Vitez». Koliko je imel ta s srbskim sokolstvom organske zveze, nisem mogel ugotoviti. Vidimo pa že po doslej navedenih publikacijah, da je smotрно organizatorno delo v sokolstvu med Jugoslovani nujno pomnožilo in okrepiło tudi sokolsko časnikarstvo.

Kakšna potreba se je čutila po njem, nam priča okoliščina, da se je pojavilo poleg teh osrednjih glasil še več župnih vestnikov in pa takih sokolskih listov, ki so bili namenjeni posebnim namenom, zlasti ko «Slovenski Sokol» ni nadaljeval z izdajanjem priloge, ki je začela izhajati leta 1909, z naslovom «Vadbeni večeri». Tu moram omeniti v prvi vrsti «Vaditeljski list. Strokovni list sokolskega vaditeljstva», ki sta ga izdajala in odlično urejala brata Evgen Sajovic in Miroslav Ambrožič. Na žalost je popoln le I. letnik (1910), medtem ko so od II. letnika (1911) izšle samo tri številke. Izdajal ga je vaditeljski zbor Sokola v Kranju. List je bil krepka opora sokolskemu vaditeljstvu, ne le slovenskemu, ampak tudi srbskemu in hrvaškemu, ki je rado posegalo po slovenskih sokolskih strokovnih publikacijah. Svoje župne vestnike so nekoliko časa izdajale župe goriška («Sokolski prapor» — urednika dr. Fran Irgolič in Ljudevit Kranjc — 1911 in 1912), celjska (odgovorni urednik Jože Smertnik — 1912), gorenjska (urednik Evgen Sajovic — vsega le dve številki v letih 1910 in 1911), idrijska (urednik Julče Novak — vsega le tri številke v letih 1910 in 1911), tržaška (urednik Miroslav Ambrožič — 1912 do 1914) in Ljubljana I (uredniki dr. Pavel Pestotnik, dr. Rudolf Mole in J. Dimic). Izmed vseh teh župnih vestnikov je svetovno vojno preživel le vestnik župe Ljubljana I, ki je z izdajo vestnika nadaljevala leta 1920. (VI. letnik). Prvi letnik (1910) je bil omejen na lastno župo, v II. letniku (1911) sta se župi Ljubljana I pridružili še idrijska in novomeška, v III. letniku (1912) pa še gorenjska. Od hrvaških sokolskih žup je svoj lastni vestnik dobila samo župa Viteziceva leta 1914.; (vestnik naj bi izhajal četrtletno), urednik mu je bil brat Janko Jazbec v Lovranu.

(Dalje prihodnjič.)

Ciril Velepčič, Ljubljana:

Sokolska konjenica

Nekaj let sodelovanja pri konjenici Ljubljanskega Sokola mi je nudilo vpogled tudi v delovanje ostalih slovenskih sokolskih jezdniških odsekov. V veliki večini se skoraj vsi odseki love za svojim pravim smotrom in brez načrta životarijo od leta do leta. Prirejanje zabav, tombol in jahanje samo v sprevidih in pri pogrebih ni niti naloga niti bistvo konjenice in bi se bilo treba tega kolikor moči ogibati.

Razvoj in delo sokolske konjenice ovirajo izpred vsega tri reči: pomanjkanje konj, nesmotrna vadba in sedanji pravilnik za jezdne odseke.

Kakor potrebuje telovadec orodje, tako je tudi jahalec neogibno potreben konj za vsestransko vadbo. Člani jahalci uporabljajo lahko zasebne, odsekovne in vojaške konje. Odeki, ki je navezan samo na vojaške konje, ne more izpolnjevati svoje naloge, ker vojaška oblastva zaradi preobremenitve ne morejo dajati redno svojih konj za vadbo. Tečajji pa, ki jih vojaštvo prireja, so namenjeni zlasti tistim, ki nameravajo odslužiti svoj vojaški rok v stroki vojske, ki uporablja konje. Sicer se pa tečajniki v treh mesecih, kolikor traja ta tečaj, veliko premalo izurijo, da bi mogli kot člani jahalci javno nastopiti, nikor da bi samostojno obvladali vse načine jahanja. Vojaški konji se lahko potemtakem uporabljajo le pri večjih slavnostih, ko je treba za sprevod pripraviti čim več jahalcev. Za redno smotрно vadbo ostanejo torej edinole jahalni konji članov ali pa odseka. Ker je pa z vzdrževanjem lastnega jahalnega konja preveč stroškov, so le redki tako srečni, da lahko nemoteno vadijo in se izpopolnjujejo. Tako torej jasno vidimo, da bi moral

imeti vsak jezdni odsek vsaj nekaj svojih konj, ki bi omogočali v s e m u članstvu odseka res redno in načrtno vadbo. Šele potem bi imel odsek smisel in pravico do obstoja. Vsak odsek bi lahko z nekaj konji nudil vsakemu svojemu članu po dve uri jahanja na teden, vaditelji odseka bi se pa morali potruditi, da bi vse članstvo vsestransko izurili, da bi lahko samostojno nastopalo pred javnostjo v vseh vrstah jahanja. Odseki naj bi vzdrževali konje s prispevki od prirediteljev, s posebno članarino odseka, s prispevki članov od uporabe konj, s podporami in z darili. Vsak odsek bi lahko vzdrževal po nekaj konj, ko bi se njegovo članstvo zavedalo svoje naloge in dolžnosti in ko bi si odsek umel prav urediti svoje notranje delovanje.

Naloga odseka je nadalje, da prireja za svoje članstvo idejna in strokovna predavanja, da ga vadi po načrtu v vseh načinih jahanja, od hoda, dira, galopa do dresure v vseh potankostih, da prireja skupno lovsko jahanje, javne nastope, samostojne ali v okviru telovadnih, izlete, jahalne igre in dirke.

Zaradi izenačenosti članstva naj bi se sprejemali v odseke samo bratje z lastnimi jahalnimi konji, tečajniki zasebnih in sokolskih jahalnih tečajev, oni, ki so jih izurili vaditelji odseka ter topniški in konjeniški častniki in obvezniki. Opozarjam ob tej priliki, da bi bilo boljše, ko bi imel odsek manj članstva, samo da bi bilo to voljno, sposobno in čim bolj izurjeno, da bi lahko izvršilo vse, kar se od sokolske konjenice pričakuje.

Novi pravilnik za jezdne odseke, ki se pravkar pripravlja, bo moral natanko določiti smoter, naloge, delo in ureditev teh odsekov, za osnovo bi pa moral vzeti Tyrševo misel in sestav. Obsegati bi moral redno vadbo na konju in peš, brez orodja ali z njim (sablja, kopje in palica), jahalne igre (lov za trakom, alka, polo) ter vse vrste jahanja v jahalnici in v naravi.

Ob sklepu še to: v konjenico naj bi se sprejemalo s a m o č l a n s t v o, ki je vzgojeno v telovadnici, ki je telesno in idejno trdno in borbena, ne pa ljudje, ki iz osebnih nagibov in koristi silijo v konjenico; take bi bilo treba odločno zavrniti, ko bi bili tudi strokovnjaki v jahanju. Naše vrste morajo biti čiste, trdno povezane, sposobne kljubovati in se boriti za napredek in zmago čiste Tyrševe slovanske sokolske misli.

Te vrstice naj bi bile nekakšna osnova pri ustanavljanju novih jezdnih odsekov in vodilo pri poživljanju starih.

Ž U P A L J U B L J A N A

Ljubljanski Sokol svojemu članstvu in svojim prijateljem

Na pragu Petrove sokolske petletke je letošnji občni zbor po predlogu društvenega upravnega odbora in odseka za zgradbo sokolskega doma izpovedal enodušno svojo trdno in neomajno voljo: ustvariti v okviru petletnega načrtnega dela svojemu članstvu novih in boljših pogojev za delo, za razmah in napredek v duhu sokolskih načel. Konkretno je bilo sklenjeno, da se v tej pomembni dobi med drugim uvede akcija za postavitev lastnega doma.

Sedanji društveni prostori že dolgo ne ustrezajo svojemu namenu, ker zaostajajo daleč za dandanašnjimi znanstvenimi izsledki in praktičnimi izkustvi na polju telesne vzgoje. Ni se torej čuditi, če tudi vztrajno in smotno delo v teh prostorih ni rodilo povsem zadovoljivih in trajnih uspehov, če je bila želja članstva po ustvaritvi boljših materialnih pogojev sokolskemu vzgojnemu delu vedno živa, če je naposled prišla do konkretnega izraza v manifestantnem sklepu na občnem zboru.

Zavedamo se po eni strani važnosti tega podjetja svojega načrta, po drugi strani resnosti sedanjega časa, svesti pa smo si svoje moči, ki more, oprta na požrtvovalnost in krepko voljo, premagati vse ovire in ustvariti najlepše uspehe. Vemo naposled tudi to, da smo navezani predvsem na pomoč svojega članstva in prijateljev našega društva, ker smemo šele potem, če se izkaže naša lastna požrtvovalnost, apelirati tudi na javnost.

S temi stvarnimi ugotovitvami se obračamo na članstvo in prijatelje z vljudno in nujno prošnjo, da nas čim najbolj podpro v našem nesebičnem prizadevanju. Vsak član, vsaka članica, še več, vsak pripadnik našega društva (naraščaj in deca) naj stori sklep, da bo pomembni dobi sokolske Petrove petletke postavil pomnik v obliki gmotnega prispevka za dom prerojenemu sokolskemu pokolenju. Vsak prispevaj po svojih močeh, vsak pa toliko, da bo ob sklepu akcije in v proslavo društvene 75letnice položen temeljni kamen bodoči stavbi in kronano naše načrtno delo na zunaj.

To je naš klic v duhu sklepa na občnem zboru.

Dr. Josip Pipenbacher:

Iz govora na župni glavni skupščini dne 4. aprila 1937

Nimam namena, da bi pri svojem poročilu posegal v območje poročil poedinih župnih funkcionarjev, ki ste jih že čitali v tiskanih poročilih. Omejiti se hočem le na nekaj splošnih stvari.

Kakor že prejšnje poslovno leto, je tudi letos naša župa razen že več let trajajoče gospodarske stiske občutila za sokolstvo neugodne posledice izpremembe političnega toka. Premnogi sokolski delavci so morali zapustiti kraj sokolskega udejstvovanja, zaradi česar mnoge naše edince še huje kakor prej občutijo pomanjkanje sposobnih bratov in sester v upravnem, strokovnem in prosvetnem oziru. Zadnje leto se je vrhu vsega še rodil znani občinski pravilnik glede uporabe telovadnic, ki je vzel marsikateri edinici občinsko telovadnico. Župa je v vseh njej znanih primerih storila svojo dolžnost, do zdaj žal brez uspeha. Mogoče, da bo vsaj v prihodnosti, ko se bodo premostitve učiteljstva predložile ministrskemu predsedniku po njegovi želji, zaznamenovati kako zadovoljivo reparacijo. Do zdaj nismo imeli moči, da bi uspešno ščitili vse brate in sestre, ki jih zato, ker so v požrtvovalni službi domovine vestno vršili svoje sokolske dolžnosti, zadevajo težki udarci moralne in materialne narave. Kar jim moremo nuditi, je naše občudovanje njih sokolskosti, ki z njo vzravnani prenašajo brez malodušja neusmiljenost izpremenjenih razmer. Zagotovilo našega spoštovanja in naše zvestobe naj jim bo skromno plačilo za trpljenje, ki ga prenašajo kot povračilo za gmotne in duševne žrtve pri izpolnjevanju sokolskih dolžnosti.

Poleg škode, ki jo je sokolstvu zadalo izpremenjeno politično življenje, pa moramo poudariti z zadovoljstvom, da je ta izprememba očistila sokolske vrste mnogih elementov, ki jim niso bili niti v čast niti v ponos. Kajti gotovo je, da želimo dočakati trenutka in razmer, ki bodo v naši sokolski rodovini združevale le tiste Jugoslovane, ki jim je in jim bo narekovalo spojitve z viteško etično-evgenično organizacijo res sokolsko srce in nesebična domovinska ljubezen, ne pa materialna ali kaka druga špekulacija. Koliko bratov je že takoj, ko jim je organizacija preskrbela službo ali željeno službeno mesto, ustavilo sokolsko delovanje! Razume se, da tudi taki ljudje ne sodijo v sokolske vrste.

Često slišimo sokolske govornike, kako deklamirajo dolgovезne tirade o bistvu in lepoti sokolske misli. Toda več moči blagodejne privlačnosti ima pravo sokolsko življenje! Naše besede bodo imele le tedaj silo in učinkovitost, če se bo videlo, da pri raznih prilikah ne poudarjamo samo sokolskih načel, temveč da izpred vsega po njih živimo in delamo. «Poslušaj me, ne glej me!», je izraz in geslo licemerskega duha. Zvok brez vsebine je hvala sokolskega bratstva in discipline iz ust tistega, ki teh lastnosti v svojih dejanjih ne očituje. Sokolsko življenje se izraža predvsem v tem, da se ogiblremo Sokoli vsega, kar je gnilega v sedanji nevarno zmaterializirani dobi in družbi. Sokol bo v vseh položajih življenja neustrašen nasprotnik neresnice, laži in krivice in se pri tem ne bo dal ovirati in strašiti ne od pretečih pogledov nasprotnikov, ne od lastne škode, ki bi bila posledica njegove sokolske borbe. Kažimo v praksi vselej in povsod, da nam plemenitost sokolskih gesel ni gola fraza! Sokol, ki se v življenju ne razlikuje od malomoralnega nesokola, nima mesta v sokolski organizaciji.

Društva in čete skušajo svoj težki gmotni položaj omiliti s prireditvami. Toda njih čisti dobiček zmanjšujejo v visoki meri različne državne, banovinske in občinske

ske davščine. Ves napor župe in Zveze, da bi se te davščine odpravile ali vsaj zmanjšale je naletel na gluha ušesa pri odločilnem činitelju, ki bi si pač moral biti v svesti, da bi država morala letno žrtvovati težke milijone za delo, ki ga v državnem interesu opravlja sokolstvo z idealizmom in plemenito požrtvovalnostjo brez vsakih osebnih koristi. Ali ni pikra ironija, da pride od prireditvenega dohodka v društveno blagajno čisto le 7 do 10%!

Uspešno sokolsko delovanje ovira v veliki meri pomanjkanje zimskih telovadišč ter spretnih in sposobnih strokovnih in prosvetnih delavcev. Vršilo se je sicer že precej različnih vaditeljskih tečajev, toda vidnih uspehov je bore malo. Upajmo, da bodo novi ukrepi razmere izpremenili v dobro.

Ko že imamo dosti in preveč neprijateljev izven sokolskih vrst, je treba, da sami opuščamo vse, kar bi utegnilo slabiti ali celo uničevati plodove dela sokolskih edinic. V prvi vrsti moram poudariti, da reševanje osebnih zadev ne sodi v sokolsko edinico. Osebna nasprotstva naj nikoli ne prestopajo praga sokolskega doma. Vsak funkcionar naj v plemeniti bratski tekmi izkuša pri izvrševanju svojih dolžnosti v vestnosti in natančnosti doseči, če ne prekositi najboljšega funkcionarja v upravi. Ošabnost, nupuh, zavist, nevoščljivost so ogabna svojstva s splošno človeškega, zlasti pa še s sokolskega stališča. Če kdaj, moramo posebno še dandanes strniti svoje vrste in s podvojenim požrtvovalnim delom pokazati svetu, da ni sile, ki bi mogla omajati sokolsko stavbo. Čim večji pritisk, tem jačji naj bo odpor!

Ker sloni sokolstvo na dosledno demokratični podlagi, je jasno, da mora vsak Sokol ukaze te demokracije spoštovati ne le v besedah, temveč tudi v dejanjih. Zato prosim brate vaditelje in prosvetarje naj vendar že odpravijo iz sokolskih vrst najelementarnejše nedostatke, kakor gospode, gospe in gospodične, nepozdravljanje itd., sicer sta bratstvo in enakost izraza brez vsebine, zgolj pena in dim. Popolni demokratizem pa tudi zahteva, da se manjšina in poedinec brezpogojno prilagodita sklepom večine, kajti sicer homo imeli namesto sokolskega reda in discipline nediscipliniranost, kaos, anarhijo, lastnosti, ki pač niso izraz demokratičnega načela. Zato se mora tudi vsaka absolutistična tendenca v sokolski organizaciji odkloniti in zatreti, ker je v kričnem nasprotju s sokolsko miselnostjo.

Sokolstvo se imenuje armada v rezervi. Vsi veste, da v modernem načinu boja ne odločajo več le osebno junaštvo, močne mišice, spretnost, pogum in hladnokrvnost, ampak v veliki meri korenito rokovanje z orožjem. Zato bo treba, bratje, po navodilu Zveze osnovati povsod strelske odseke. Le na tak način bo sokolstvo zaslužilo lepo ime: obramba domovine.

Sokolski krog žal že nekaj let ne uživa povsod potrebnega uvaževanja in spoštovanja. Tudi ni sokolsko gledati sokolski sprevod v sokolskem kroju od strani ali celo iz kavarne in gostilne. Oboje mora prenehati, ker ne služi sokolski zavesti in sokolskemu ponosu!

Glede vsakega tiska velja za pripadnike organizacije ali stanu tole pravilo: Najprej stanovski list, najprej glasilo organizacije! To veleva, preneseno v sokolstvo, da bi si moral vsak pripadnik žup, katerih glasilo je «Sokol», izpred vsega naročiti ta list, ki ste ga vsi glasno želeli, dokler ga ni bilo. Če pa pregledamo imenik naročnikov, moramo ugotoviti veliko pomanjkanje sokolske zavednosti. Sicer se upoštevanje župnega glasila boljša, vendar je mnogo bratov in sester, ki imajo naročene vse mogoče liste, kupujejo celo tuje brošure in knjige, ne čutijo pa sokolske dolžnosti, da bi si naročili naš list «Sokol», glasilo naše župe ter žup Maribor in Novo mesto. Podeželske edinice imajo glede števila naročnikov «Sokola» posnemanja vredne zglede v društvih Dolenji Logatec, Žiri in Ježica, mestne pa v Sokolu I—Tabor. Upravam in poedincem drugih sokolskih edinic pa kličem: Storitve svojo dolžnost! Dva litra vina manj, ne na teden, tudi ne na mesec, temveč na leto, in list «Sokol» bo naročen in plačan! Pri tej priliki izrekam iskreno zahvalo in priznanje vsem bratom in sestram, ki pri listu sodelujejo brez vsakih gmotnih koristi. Žal da med vsemi požrtvovalnimi in nesebičnimi sodelavci ni niti enega izmed prosvetarjev, ki bi vendar pred vsemi morali polniti župno glasilo s svojimi članki, poročili in razpravami.

Nekaj besed o komunizmu v sokolskih vrstah! Prišla nam je, kakor vam je znano, v roke okrožnica notranjega ministra na bansko upravo in po njej na sreska načel-

ništva z vsebino, da stopajo v sokolske edinice komunisti. Župna uprava se je začela, ker je prepričana, da vodi vodstva edinice pri sprejemanju članov in članic potrebna opreznost. Ker nam v naši župi ni bil znan noben tak primer, smo prosili bansko upravo, naj nam z navedbo konkretnih podatkov omogoči očistiti sokolstvo naše župe komunističnih elementov. Dolgo smo čakali na poročilo in kljub urgenci čakamo še zdaj. Iz tega upravičeno sklepamo, da je bila okrožnica za sreska načelnštva na ozemlju naše župe nepotrebna. Tudi sem zvedel, da so bila vsa poročila sreskih načelnikov z ozemlja žup dravske banovine na ministrstvo negativna.

Vkljub temu sem pa bil pred kratkim povabljen na policijo, kjer mi je uradnik sporočil, da je komunistom od vodstva ukazano, da naj se včlanjujejo v različne dobrodelne in narodne organizacije, da bi tako dobili vpogled v njihovo delovanje. Na njegovo prošnjo, da bi tudi sokolstvo pomagalo brezuspešiti komunistične nakane, sem mu odgovoril, da se sokolstvo že po vsebini svoje miselnosti uspešno in koristno udeležuje za narod in državo. Pripomnil pa sem, da komunisti niso otroci prirode, temveč samo neugodnih socialnih razmer. In dokler bodo dopuščala oblastva vladajoče socialne krivice, nobena borba proti komunizmu ne bo imela splošnega in trajnega uspeha. Dokler bo dovoljena korupcija v najširšem pomenu besede, dokler bodo imeli eni velike pogače, drugi pa še skorjice trdega kruha ne, dokler bodo potrošili brezsrdni izkoriščevalci siromakov v eni noči več kakor zasluži njih delavec vse leto, dokler bodo pri oddaji služb odločilni protekcija, znanstvo in sorodstvo z vplivnimi osebami, ne pa sposobnost prosilcev in socialna pravica, dokler ne bo ustvarjen zakon proti korupciji z vzvratno močjo od leta 1914, dalje in seveda tudi vestno upoštevani in izvrševani, bo zemlja za seme komunizma vedno rodovitna.

Vkljub vsem neugodnostim je izvršilo sokolstvo naše župe v minulem poslovnem letu mnogo lepšega sokolskega dela. To dejstvo pa ne sme uspavati sokolske nezadovoljnosti, to je stremljenja naprej in kvišku k popolnosti.

V to svrhu, bratje in sestre, brez sentimentalnosti, ki pritiče le ženski in nesokolski, v krepki slogi z močnim srcem in trdno voljo, z bistvenimi znaki prave sokolskosti, borbena naprej proti sokolskemu cilju, ki je še daleč in zahteva zato poštenih, sposobnih, požrtvovalnih in odločnih sil duha in telesa.

Redno skupščino je imela župa Ljubljana dne 4. aprila v mali dvorani na Taboru. Zastopanih je bilo 60 edinice izmed 78. Zvezo je zastopal starosta župe Novo mesto brat dr. Vasič. Ker so bile na delegatskem sestanku, ki je bil prej ta večer, vse točke dnevnega reda skupščine podrobno obravnavane in ker so dobili zborovalci že teden dni poprej tiskana poročila vseh funkcionarjev, je potekla skupščina sama razmeroma hitro. Vsa poročila so bila soglasno odobrena, prav tako tudi razrešnica upravi. Izmed predloženih dveh list je bila izvoljena tale: starosta dr. Josip Pipenbacher, namestnika inž. Lado Beve in Bogumil Kajzelj, načelnik Franjo Lubej, namestniki Ivko Pustišek, Jože Rus in Stanko Trček, načelnica Jelica Vazzazova, namestnice Mica Kržetova, Mara Staničeva in Hilda Jezerškova, tajnik Stane Flegar, blagajnik Anton Čotar, odborniki Gvozden Bralović, Lojze Lubej, Janko Müller, Dušan Podgornik, inž. Albert Poženel, dr. Josip Prodan, Ivan Prosenec in France Slana, namestniki Anton Grmek,

inž. Zdenko Kokalj, Karol Mächtig, Mirko Pestotnik, Andrej Sever, Viktor Šenica, France Vidmar in France Vrečar; nadzorni odbor Leon Čebular, Vinko Kocjan, Luce Strauss, namestnika dr. Franjo Podkoritnik in Anton Šmale; razsodišče: Janko Bleiweis, Bojan Drenik, Josip Janša, inž. Gojmir Pehani, namestnika Stane Gašperšič in Janez Porenta, praporščak Radovan Stare, namestnik Franjo Štajer. To upravo je že potrdilo zvezno starešinstvo na svoji seji dne 12. aprila.

Umrl je brat Josip Turk

Umrl je dne 2. aprila v Ljubljani brat Josip Turk, podstarosta sokolskega društva Sokol I — Tabor, ki si je zlasti kot predsednik društva za zgradbo pridobil velikih zaslug za sokolski dom na Taboru.

Brat Aleksander Kostnapfel je učakal dne 27. aprila mladeniško čil 60. leto svojega rojstva. Že v mladili letih je prišel

k Sokolu, ki ga je takoj vsega priklenil nase. Telovaditi je pričel v Gorici in je potem povsod, kamorkoli ga je zanesla življenjska pot, posvetil vse svoje moči Sokolu kot vaditelj, vodnik in vzgojitelj. Tako je v Ljubljani pri Ljubljanskem Sokolu pomagal voditi posamezne telovadne oddelke, v Celju je vodil moški naraščaj, od leta 1902. do 1907. je bil pa načelnik novoustanovljenega društva v Šiški. Pod njegovim vodstvom je bila prvič v naših telovadnicah uvedena telo-

vadba dece. Pozneje je bil poklican tudi v strokovni odbor Slovenske sokolske zveze. Po prevratu je opravljal najrazličnejše funkcije v društvenem, župnem in zveznem strokovnem odboru. Bil je tudi veliko let podstarosta sokolske župe Ljubljana in je še zdaj eden najmarljivejših članov župnega strokovnega odbora. Brat Kostnapfel je bil dalje časa tudi urednik predvojnega glašila sokolskega naraščaja «Naša bodočnost» in marljivi dopisnik raznih drugih sokolskih listov.

K N J I G E I N L I S T I

Adolf Zeman: «Polkovnik Švec», prevedel Janez Poharc, Ljubljana, 1957, založila Jugoslov. sokolska matica, str. 298, cena 65 dinarjev. Kdor naroči 5 izvodov, dobi šestega zastonj.

Dobili smo enega najboljših in najzanimivejših romanov iz obširne in dobre češkoslovaške legionarske književnosti. Živo, kakor nobena zgodovinska razprava, podaja Zeman slike iz Rusije pred začetkom velike vojske; z njim doživljamo izbruh svetovnega klanja, nastanek prvih češkoslovaških vojaških edinic, spremljamo njih razrast v veliko armado, s prijetnimi ali zoprnimi občutki prebiramo tako človeške dogodke v ruski revoluciji in se uživljamo v nastrojenja dobrovoljcev, ki revolucija ni mogla brez sledu mimo njih. V tem mogočnem zgodovinskem okviru se krepko odraža osebnost polkovnika Šveca, sokolskega vaditelja v najplemenitejšem pomenu besede. Tyrševska sokolska telovadnica ga je izobrazila v moža, ki ni poznal drugega ko delo, ljubezen in požrtvovalnost; pri vsem tem je pa bil vendarle človek. Taki ljudje morajo biti vodniki; njih usoda je to, Švec je ves sokolski vaditelj; skoraj popoln. Takšnega je hotel imeti Tyrš, takšni so pa v resnici tudi bili v rodu, ki je pripravljaval svobodo. Goreča želja, da bi videl Češko svobodno, ga vodi pri vsakem dejanju; sebe ne pozna, misli le na svojo domovino in na tovariše. Pri razmerah, kakršne so se razpasle tudi pri dobrovoljski armadi v Rusiji, je za osebnost Švecevo vrste le dvoje: ali se zagretnjena umakne ali pa pogine. Švec si je izbral drugi delež in je s svojo žrtvijo iznova učvrstil češkoslovaško vojsko.

Švecevo življenje ni izmišljeno, ni «roman», marveč je resnično. Prav resničnost te mogočne osebnosti pa zgrabi.

K prevodu samemu tole: delo razodeva veliko naglico. Prevod je zelo neenoten, za prav dobrimi odstavki so taki, ki bi ne sodili niti v časnik ali pisarniški spis. Zdi se, da prevajalec ni delal s potrebno ljubeznijo, ne do predmeta, še manj do jezika, in tudi slovenščine očitno ne pozna dovolj. Prevečkrat se je dal po izvirniku zavesti v neslovenske stavke, pogostni so tudi najnavadnejši nemizmi in podobno. Naj navedem samo nekaj najhujših napak: je vladala zmeda (= je bila), očitvidno (= očitno), stid (= sram), Bože mili (= moj Bog), proglas (= razglas), bilo v Moskvi, bilo v Petrogradu (= bodisi, najsi bo), nebrojno (= brez števila), jedva (= komaj), cela kolonija (= vsa), ko treba pomagati (= je treba), stalno (= neprestano), končno poznate smisel (= pomen), vežbati (= vaditi, uriti), družinik (= družinec), zabeležiti (= zapisati), tolmačiti (= razlagati), spustiti se v razgovor (= začeti, načeti), slučaj v pomenu primer, razpoložen (= dobre, slabe volje biti), grob (= surov), ponovno (= iznova, spet), zmagoslaven (= zmagovit), enostavno (= preprosto), čim (= brž ko, kakor hitro), propast (= poguba), izteči se (= končati se), staviti nado (= gojiti upanje), pripojiti se (= pridružiti se), briga (= skrb), dvigniti se s stola (= vstati), zaključiti borbo (= končati), zaključni prizor (= zadnji), izključno (= samo, le), prošlost (= preteklost), doznati (= zvedeti), koraj-

žno (= pogumno), točno vedeti (= natančno), vlastodržec (= oblastnik), ostaviti (= zapustiti), zapoved (= zapoved), izvesti napad (= napasti), dežurni (= službujoči), odkazano mesto (= odrejeno, določeno), izbrit (!) = obrit), nesigurnost (= negotovost), ni li (= ali ni), igrati vlogo (= uveljaviti se, pomen imeti, pomemben biti), list je izostal (= lista ni bilo), zaskok (= zaseda), izdajica (= izdajalec), vsakogar pregazimo (= pohodimo), predhodna posvetovanja (= prva, uvodna posvetovanja), nepredviden (= nepričakovan, nesluten), verodostojen (= verjeten, zanesljiv), na osnovi sklepa (= po sklepu), prevarljivost sovjetov (= zahrbtnost), širokopleč (= plečat), doslovno (= dobesedno), pobuna (= upor), slava v pomenu slovesnost (= slovesnost, slavje), drobna (!) inteligenca (= majhna), hrana kazi želodec (= kvari), bratimljenje (= bratenje), defile je potekel (= se je izvršil), predkonferenca (= prva konferenca, konferenca), podvzema ti (= začeti, lotiti se), ponašanje (= vedenje), par dni (= nekaj dni).

Lahko bi spet opustili z juga s politiko privlečeno nacionalnost in bi rajši ostali pri narodnosti: če je bila beseda dobra 100 let, naj jih bo še 100! Ena najgrših spak poulične govornice: izgleda (aussehen!) bi pač ne smela zabresti v lepo knjigo (slovensko: zdeti se, vidi se itd.).

Druga huda napaka so nepotrebne tujske, ki jih kar mrgoli. Tu naletimo na vso zbirko teh nakaz, kakršne smo vajeni videti v spisih naših uradov, žal pa tudi v sokolskih zapisnikih, okrožnicah in pismih. Taka grdobja pač ne sodi v lepo knjigo. Prevajalec bi že moral imeti toliko čuta za to in bi se moral potruditi, da dobi do-

mače besede, ki jih je na pretek. Izmed vseh teh tujk, ki se neprestano ponavljajo, jih menda ni deset, ki bi se ne dale nadomestiti z boljšimi domačimi besedami.

Pogostne so besede z enakim pomenom: Odložil je pismo vstran — naprej pred Rusijo — zadnji zaključni prizor — drugi sledi za njim — najživahnejši življenjski vrvež — zgoraj nad reko — mu povemo še bolj odkrito v lice — pustolovska avantura — lahkoverna naivnost — odveleči ga proč — izvidna patrolja — in podobno.

Mimo tega je precej slovniških napak in nelepo zgrajenih stavkov. Tako uporablja prevajalec ves čas oni, ona namesto tisti, tista. Beseda nekakšno mu je tako všeč, da jo uporablja malone v vsakem stavku, če se vanj prilaga ali ne; češki nčjake ni vedno naš nekakšen!

Bralca, ki je pozoren zgolj na vsebino, vsi ti nedostaki ne bodo preveč motili v užitku. In vsebina je res takšna, da kar zgrabi. Za nas Sokole je «Švec» še prav posebej mikaven, saj je to v resnici sokolski roman. Švecova osebnost je najprepričevalnejši dokaz, da je sokolstvo vrednota, ki daje življenju vsebino in oporo, da je prava vera. Švecov lik nam odpre oči zanjo; v njem so sokolski nauki o požrtvovanju, ljubezni in dejavnosti v popolnosti vtetelečeni. Toliko ljubši in ganljivejši nam je, ker bosta v njem občutila pravi Sokol in Sokolice tudi del svoje lastne osebnosti. Sokolstvo veže usode svojih privržencev in jih izenačuje.

Vsebinsko primerno je knjiga tudi lepo opremljena (celo platno). Želimo le, da bi bila v vsaki sokolski knjižnici, pa tudi v knjižnici vsakega Sokola. Ob njej bodo rasli še kasnejši rodovi. (Knjiga se naroča pri Jugoslov. sokolski matici v Ljubljani, Narodni dom, pa tudi v vsaki knjigarni).

Stanko Trček.

R A Z N O

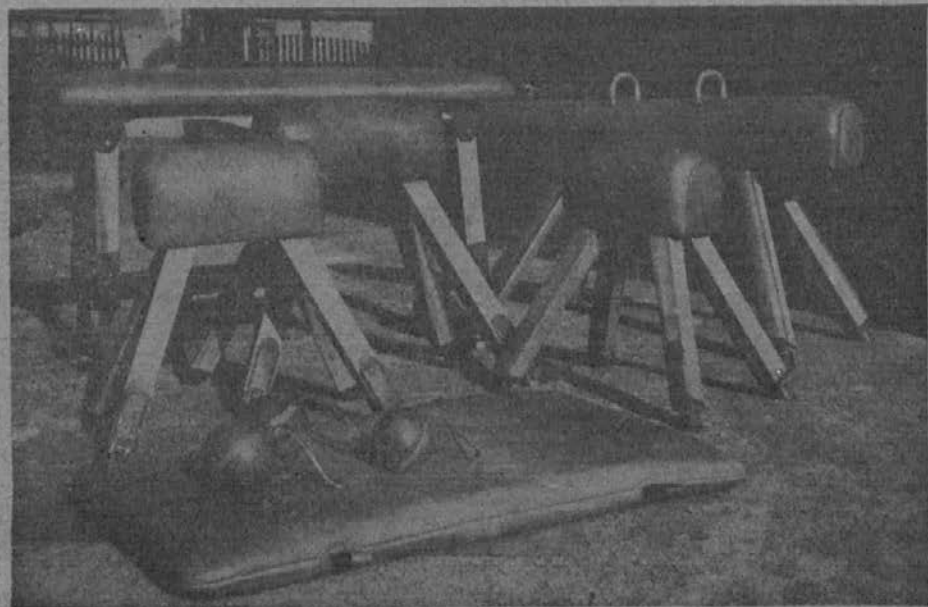
Iz uprave

Četrta številka smo priložili položnice naročnikom, ki nimajo še plačane vse naročnine za to leto, in jih prosimo, da nam takoj pošljejo, kolikor so jo še na dolgu, ker bomo sicer prisiljeni, da jim list s prihodnjo številko ustavimo. Hkrati prosimo vse, ki lista ne nameravajo naročiti, da nam vrnejo vse številke, ki so jih doslej dobili.

Prosimo tudi bratske društvene in četne uprave, da nam čimprej nakažejo naročnino za to leto.

Darila za tiskovni sklad

Viktor Šenica, Dolenji Logatec, 12 din;
Ferdo Vode, Komenda, 56 din; Albin Železnik, Ljubljana, 26 din, skupaj 94 din. Hvala!

Tvornica telovadnega orodja, športnih potrebščin in smučí

ŠPORTNA TRGOVINA »ALPINA« LJUBLJANA, TYRŠEVA 7

STOLE

*vrtné, za dvorane, kino-fotelje nudi po zelo ugodnih
pogojih turdka*

IVAN FAJDIGA, stolarna, SODRAŽICA

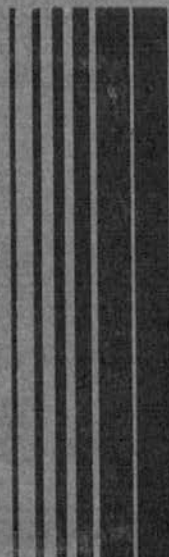
ODLIČEN USPEH DOSEŽETE S TISKOVINAMI
KI VAM JIH NAPRAVI

*Delniška
tiskarna d. d.*

LJUBLJANA

DALMATINOVA UL. 8

Absolutna sigurnost

televadnega orodja je prva zahteva televadea; naše orodje pa ustreza ne samo z absolutno sigurnostjo, ampak tudi s praktično uporabnostjo, prečlnostjo, krasno izvedbo in neverjetno nizko ceno vsem Vašim zahtevam.

T v o r n i c a
televadnega orodja
J. ORAŽEM
R I B N I C A
na Dolenskem.

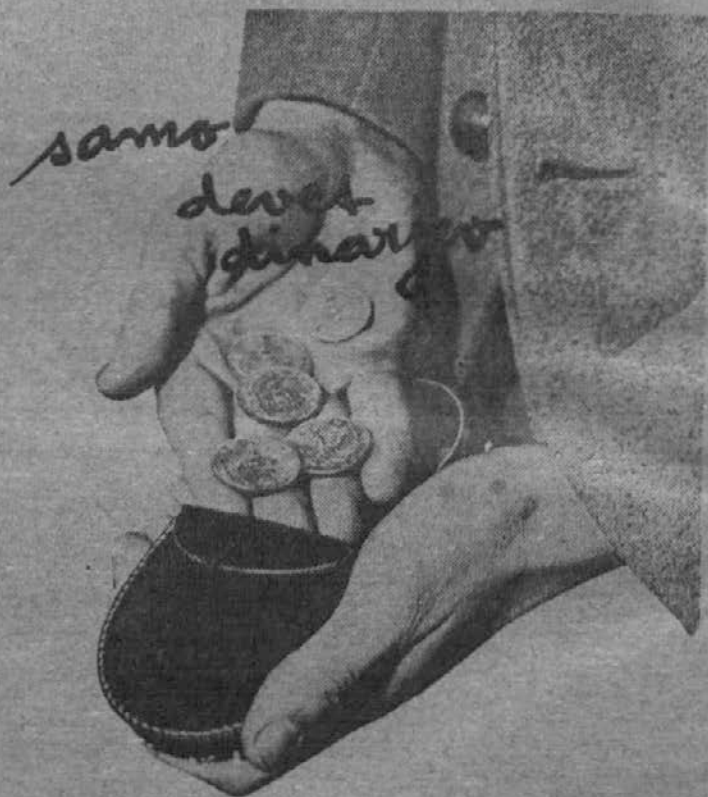
Vsak naj sam skrbi za svoje zdravje!

Priporočamo Vam knjige:

Dr. Karla Petriča „Človek“, „Bolezni, kako jih spoznamo“, „Nalezljive bolezni, kako se jih obvarujemo“, „Nega bolnikov in prva pomoč pri nezgodah“, „Regulacija rojstev“ in dr. Jože Jakše „Spolne bolezni“.

Vsako knjigo d bite za polovično ceno, to je za 15 din.

Naroča se pri upravi „Žena in dom“, Ljubljana, Dalmatinova 8, ki Vam tudi pošlje „Ženo in dom“ brezplačno na ogled.

Za 9 dinarjev na mesec dobite 10 knjig. Z majhnimi denarji si boste v nekaj letih ustanovili lepo knjižnico, ki Vas bo dolgo vrsto let razveseljevala. Ne samo da Vam bo s svojimi knjigami pripravila sto in sto ur utuhe

in veselja, ampak bo tudi okras Vašemu domu. Sporočite naslov upravi založbe „Evalit“, Ljubljana, Dalmatinova 8, da Vam pošlje katalog knjig in revijo „Priatelj“ brezplačno na ogled.